

landoorlog. Na den ongelukkigen slag bij Hastenbeck, trok op 9 Augustus 1757 de hertog van Chevreuse en drie dagen later maarschalk de Richelieu met het Fransche leger de stad binnen zonder dat eenige tegenstand geboden werd. De burgers moesten nu die schande gelaten dragen. Vijfhonderd jaar was geen vijand binnen de muren gezien, nu echter de stad niet meer stond onder de bescherming der poorters, maar

winningen aan het hoofd van zijn zegevierend leger binnentrok, toegejuicht door de bevrijde burgerij.

Na deze donkere dagen volgde een periode van stedelijken opbloei, waaraan nu nog groote verkeerswegen in hun namen van Friedrichswall en Georgstrasze herinneren. En de open stad scheen van stond af aan meer aantrekkingskracht uit te oefenen op geestelijk hoogstaande mannen, want we

HET KÖNIGSBUSCH MET DE COULISSEN-HAGEN.

van de gehuurde soldaten, capituleerde ze, en moest ze om aan een algcheele vernietiging te ontkomen, een hooge oorlogschatting betalen. Deze kon echter, dank zij het wisselend krijgsgeluk niet meer geënd worden, daar de dappere hertog Ferdinand van Brunswijk bij Celle maarschalk de Richelieu terugdreef en de Franschen op den 23 Februarie 1758 Hannover moesten verlaten. Toch duurde het nog tot den 12 Februari 1762 eer hertog Ferdinand na herhaaldelijke over-

zien het gebeuren hoe in de laatste decenniums der achttiende eeuw hier een verpoozingsoord gevonden wordt van dichters en schrijvers, geleerden en schilders, welke allen van den Hainbund, zich aangetrokken voelden tot het gastvrije hofleven van Herrenhausen.

Hier schreef de beroemde lijfarts van koning George III, J. G. Zimmerman, zijn boek „Over de eenzaamheid”, verdiepte vrijheer Adolf van Knigge zich in de gegevens,